

อัตลักษณ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการประเพณี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี*

Received: 12 November 2025

Revised: 19 December 2025

Accepted: 5 March 2026

ภัทรร พุฒพันธ์**
จूरีรัตน์ หนองหว่า***

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี 2) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการขึ้นนำ และด้านการควบคุมในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจงจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน รวม 40 คน เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการแบบสามเส้า ผลการวิจัยด้านอัตลักษณ์พบว่าประเพณีจังหวัดอุทัยธานีมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นคือการรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิม ความสงบเรียบง่ายและประเพณีตักบาตรเทโว ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ส่วนด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนมีความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมพบว่าทุกภาคส่วนมีการบูรณาการความร่วมมือทุกชั้นตอน แต่มีความเห็นเชิงปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยภาครัฐเน้นการประสานงานและกำกับภาพรวมให้เป็นไปตามนโยบาย ภาคเอกชนเน้นการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ส่วนภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกิจกรรม

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

อัตลักษณ์;

การมีส่วนร่วมของชุมชน;

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม;

การส่งเสริมการท่องเที่ยว

* งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund; FF) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รหัสโครงการวิจัย 4778343

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ติดต่อได้ที่: phattaraporn@vru.ac.th

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ติดต่อได้ที่: jureerat@vru.ac.th (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

ในระดับพื้นที่ การระดมความร่วมมือจากคนในชุมชนและการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อท้องถิ่น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการประเพณีอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกระดับเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ให้กับพื้นที่

Cultural Identity and Community Participation in Cultural Management for Promoting Cultural Tourism in Uthai Thani Province^{*}

Received: 12 November 2025

Revised: 19 December 2025

Accepted: 5 March 2026

Phattaraporn Putphun^{**}Jureerat Nongwa^{***}

This study aimed to: 1) analyze the cultural identity of traditions regarding their distinctiveness, continuity, self-esteem, and self-efficacy in cultural management to promote cultural tourism in Uthai Thani Province; and 2) examine community participation and stakeholder involvement in planning, organizing, directing, and controlling cultural management to promote cultural tourism in Uthai Thani province. This was a qualitative research, and data were collected through semi-structured in-depth interviews with 40 purposively selected key informants from the public, private, and community sectors, complemented by focus group discussions. Research instruments were validated by three subject-matter experts. Data analysis utilized content analysis with triangulation methods to ensure reliability. Findings regarding cultural identity revealed that Uthai Thani's traditions are distinctive for their preservation of indigenous customs, their simplicity, their tranquility, and the Tak Bat Tevo almsgiving tradition. Continuity emerges through intergenerational transmission and the application of modern technology in dissemination. Expressions of self-esteem and self-efficacy are reflected through multisectoral cooperation in conservation and development. Regarding stakeholder participation, results indicated integrated collaboration among all sectors across all

Research Article

Abstract

Keywords

identity;
community participation;
cultural tourism;
tourism promotion

^{*} This research was financially supported by the Fundamental Fund (FF), Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, with the support from the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, Research Project Code: 4778343.

^{**} Lecturer, Department of Marketing, Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, e-mail: phattaraporn@vru.ac.th

^{***} Lecturer, Department of Tourism Management, Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, e-mail: jureerat@vru.ac.th (corresponding author)

stages—from planning and management to leadership and control—although their roles and perspectives differ. The public sector acts as a coordinator, ensuring coherence with governmental policies; the private sector focuses on tourism-oriented activities and operational efficiency; and local communities and leaders prioritize grassroots implementation, community mobilization, and resource management for the benefit of the locality. The research demonstrates that sustainable tradition management requires integrated participation of all stakeholders at every level to preserve cultural heritage.

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะการนำทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน ซึ่งสามารถกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนอย่างยั่งยืน การจัดการวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูงด้วยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ อาทิ วัดจันทารามหรือวัดท่าซุง วัดอุโบสถาราม วัดสังกัสรัตนคีรี เรือนแพริมแม่น้ำสะแกกรัง ตลาดเช้าสะแกกรัง ถนนคนเดินตรอกโรงยา รวมถึงชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ ลาวเวียงและลาวครั่ง นอกจากนี้ จังหวัดอุทัยธานียังมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีบุญเดือนสามและประเพณีแห่คางคกไม้ ซึ่งล้วนสะท้อนถึงความเป็นเมืองพระชนกจักรีและมีประวัติศาสตร์ที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี, 2562)

ความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีในมิติเศรษฐกิจ จังหวัดอุทัยธานีมีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 1,281.69 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวม 478,773 คน ใน พ.ศ. 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) แม้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่สามารถฟื้นตัวและเติบโต โดยเฉพาะเมืองเก่าอุทัยธานีที่ได้รับการประกาศให้เป็น 1 ใน 100 แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของโลกประจำปี 2024 จากโครงการ Top 100 Green Destinations ผ่านเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับสากล (GSTC) (กรุงเทพมหานคร, 2567) ความสำเร็จนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถยกระดับสู่เวทีโลกในมิติสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกมิติ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกระดับคุณภาพชีวิตและรักษาความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมไว้ได้ จากการศึกษาของนพรัตน์ ทรงสายชลชัย (2563) พบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุทัยธานีในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาองค์ความรู้และความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าแม้งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยจะมีการศึกษาอย่างกว้างขวาง แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจหรือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ขณะที่การวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีในมิติเชิงลึกในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตที่เชื่อมโยงกับการจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังเป็นระบบยังมีจำนวนน้อย งานวิจัยที่วิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีที่ครอบคลุมทั้งลักษณะเฉพาะ การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์เหล่านี้เข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยตรงและบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการจัดการประเพณีอย่างเป็นระบบยังมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะในบริบทจังหวัดอุทัยธานีที่ยังขาดงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ถอดบทเรียนจากผู้ปฏิบัติจริงในพื้นที่เพื่ออธิบายการจัดการประเพณีเชิงวัฒนธรรมผ่านมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในด้านการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดแผนการจัดการที่ชัดเจนและขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดการท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นลักษณะเฉพาะ การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตน รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการวางแผน การจัดการ การขึ้นนำและการควบคุม เพื่อนำไปสู่การจัดการประเพณีที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาคาดว่าจะเป็นอย่างองค์ความรู้สำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจังหวัดอุทัยธานีให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวระดับโลก โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์และสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการขึ้นนำและด้านการควบคุมในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และสัมผัสคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ทั้งในมิติที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ ศิลปะการแสดงและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยริชาร์ดส์ (Richards, 2018) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมิใช่เพียงการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการสร้างประสบการณ์เชิงคุณค่าที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับอัตลักษณ์และความหมายของสถานที่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2003) ให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) โดยมองว่าประเพณีและพิธีกรรมเป็นมรดกที่มีชีวิต ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบทอดและจัดการอย่างเหมาะสม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงควรเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และเสริมสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมมากกว่าการแสวงหาประโยชน์เชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว มอสคาร์โด (Moscardo, 2022) เสนอว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต้องตั้งอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน การเคารพอัตลักษณ์ท้องถิ่นและการบริหารจัดการที่สมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเพณีและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรสำคัญที่ต้องได้รับการจัดการอย่างรอบคอบในบริบทการท่องเที่ยว

3.2 แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ประเพณี

3.2.1 แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง ตัวตน ความหมายและคุณค่าที่กลุ่มคนหรือชุมชนยึดถือร่วมกันและใช้ในการอธิบายความเป็น “เรา” เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยทวิกเกอร์-รอสส์และอัซเซลล์ (Twigger-Ross & Uzzell, 1996) เสนอแนวคิดอัตลักษณ์สถานที่ (Place Identity Theory) ซึ่งอธิบายว่าพื้นที่ วัฒนธรรมและประสบการณ์ร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างตัวตนของบุคคลและชุมชน ขณะเดียวกันทาจเฟลและคณะ (Tajfel et al., 2001) ชี้ให้เห็นว่าการที่กลุ่มได้รับการยอมรับหรือมีภาพลักษณ์เชิงบวกจากสังคมภายนอกจะช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความผูกพันของสมาชิกในกลุ่มภายใต้ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) อัตลักษณ์จึงมิใช่เพียงภาพสะท้อนเชิงวัฒนธรรม แต่เป็นพลังทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3.2.2 มิติของอัตลักษณ์ประเพณี ประกอบด้วย

1. ความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness) หมายถึง ความโดดเด่น ความแตกต่างและคุณลักษณะที่ทำให้ประเพณีหนึ่งแตกต่างจากประเพณีอื่น โดยริชาร์ดส์ (Richards, 2018) ระบุว่าความเป็นเอกลักษณ์เป็นหัวใจของการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมและการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซูกิน (Zukin, 2020) มองว่าความโดดเด่นทางวัฒนธรรมถือเป็นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ หากได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม หยินและคณะ (Yin et al., 2023) พบว่าการเน้นย้ำอัตลักษณ์เฉพาะของประเพณีช่วยเพิ่มคุณค่าเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของประเพณีที่สะท้อนถึงการสืบทอดองค์ความรู้ ความเชื่อและพิธีกรรมจากรุ่นสู่รุ่น องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2003) เน้นว่าการสืบทอดวัฒนธรรมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของมรดก บุรีคและคณะ (Burack et al., 2024) เสนอว่าความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอัตลักษณ์ของชุมชน ลันดอร์ฟและคณะ (Landorf et al., 2023) เสนอแนวคิดความต่อเนื่องเชิงปรับตัว (Adaptive Continuity) ซึ่งอธิบายว่าประเพณีสามารถคงอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องหยุดนิ่ง หากแต่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงโดยไม่สูญเสียแก่นความหมายดั้งเดิม

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) หมายถึง ความภาคภูมิใจในตนเองของชุมชนเกิดจากการรับรู้คุณค่าในอัตลักษณ์และการได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก โดยทาจเฟลและคณะ (Tajfel et al., 2001) อธิบายว่าความสำเร็จและภาพลักษณ์เชิงบวกของกลุ่มจะช่วยยกระดับความนับถือตนเองของสมาชิก พัทนัม (Putnam, 2000) เสนอว่าทุนทางสังคมและความร่วมมือภายในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความภาคภูมิใจและความเข้มแข็งของชุมชน โซลาร์ดและคณะ (Soulard et al., 2024) พบว่าความภาคภูมิใจในชุมชนเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ชนบทและชุมชนท้องถิ่น

4. ความสามารถส่วนบุคคล (Self-efficacy) บันดูรา (Bandura, 1997) อธิบายว่าความสามารถส่วนบุคคลหมายถึงความเชื่อมั่นของบุคคลหรือกลุ่มว่าตนสามารถกระทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้ ความเชื่อนี้มีผลโดยตรงต่อระดับแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ฮูและคณะ (Hu et al., 2022) เสนอว่าความสามารถร่วมกันของชุมชน (Collective Efficacy) เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่คนในพื้นที่มีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินงานและประเมินผล โดยโทซุน (Tosun, 2000) ชี้ว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนของโครงการท่องเที่ยว จามาลและเก็ตซ์ (Jamal & Getz, 1999) เสนอว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยสร้างความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ คีโธห์ (Keough, 1998) ระบุว่าความร่วมมือเชิงลึกช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความขัดแย้งและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน ดังกิและจามาล (Dangi & Jamal, 2021) ชี้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน นยอปาเนและทีโมธี (Nyaupane & Timothy, 2020) เสนอว่าโมเดลการจัดการโดยชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Management) ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและความเป็นธรรมในการกระจายผลประโยชน์

3. แนวคิดการจัดการประเพณีเชิงมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดการประเพณีเชิงมีส่วนร่วมเป็นการประยุกต์แนวคิดการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอน คีโธห์ (Keough, 1998) และอาเรฟ (Aref, 2022) ระบุว่าจัดการในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ ฮีลีย์ (Healey, 2020) เสนอแนวคิดการวางแผนร่วมกัน (Collaborative Planning) ขณะที่เอสเทรลลาและกาเวนตา (Estrella & Gaventa, 2020) เสนอการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Monitoring and Evaluation) ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในมิติการวางแผน การจัดการ การชี้แนะและการควบคุม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าอัตลักษณ์ประเพณีเป็นฐานของคุณค่าและความหมายทางวัฒนธรรม ขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการ เมื่อบูรณาการทั้งสองมิติเข้าด้วยกัน จะนำไปสู่การจัดการประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยกำหนดและออกแบบระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากตำแหน่ง ความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีส่วนในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวของ ผู้ให้ข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทนของแต่ละภาคส่วนทั้งในระดับ ผู้บริหารและในระดับปฏิบัติการในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วย

1. หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารหรือตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและ เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยสำนักงานจังหวัดอุทัยธานี สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุทัยธานี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานอุทัยธานี สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและนักวิชาการ

ด้านวัฒนธรรม ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารหรือตัวแทนแต่ละหน่วยงาน กำหนดหน่วยงานละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

2. หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้บริหารหรือตัวแทนจากหน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวอุทัยธานี ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พักแรมและผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารหรือตัวแทนแต่ละหน่วยงาน กำหนดหน่วยงานละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

3. ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ เป็นต้น ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือตัวแทนองค์กรชุมชน กำหนดอำเภอละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน

อย่างไรก็ตาม ในการเลือก 2 คน จากแต่ละหน่วยงานสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม ช่วยลดความเสี่ยงจากการมีความลำเอียงของผู้ให้ข้อมูลเพียงคนเดียวและข้อมูลที่ได้จากแต่ละหน่วยงานจะสามารถถูกเปรียบเทียบและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล หากข้อมูลจากทั้ง 2 คนในหน่วยงานเดียวกันมีความสอดคล้องกันก็จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานนั้น

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเกี่ยวกับอัตลักษณ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยชื่อ นามสกุล ตำแหน่งและหน่วยงาน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness) การดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Continuity) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และความสามารถส่วนตน (Self-efficacy) และความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการจัดการ (Organizing) ด้านการชี้นำ (Directing) และด้านการควบคุม (Controlling)

3. คำถามปลายเปิดที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ประเพณีและความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี

5.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการได้รับคำแนะนำจากกรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ที่กำหนดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยดูความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตามเกณฑ์การตรวจพิจารณาข้อคำถาม คือ +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์, 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามวัตถุประสงค์, -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ (วิริยะพร พรพจน์ธนาต, 2568) โดยผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และเมื่อทำการทดสอบแล้วได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่มีความเหมาะสม จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ข้อมูลแบบทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 2) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2.2 การสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นและเพื่อสรุปเกี่ยวกับอัตลักษณ์ประเพณีและความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี โดยผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 40 คน

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม วิเคราะห์ผลและตรวจสอบความถูกต้องโดยจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์ จำแนกและสรุปประเด็นสำคัญผ่านการใช้สถิติเชิงพรรณนา

2. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลด้านเวลา สถานที่และบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้ยังเป็นข้อมูลเดิมหรือไม่ หากข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันในเรื่องของเวลา สถานที่และผู้ให้ข้อมูล หากผลข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีแบบสามเส้าเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้อง

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม (Focus Group Interviews) จากผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนมาสรุปอัตลักษณ์ประเพณีและการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี

5.6 ข้อจำกัดงานวิจัย

1. ด้านขนาดกลุ่มตัวอย่าง แม้งานวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นการสรุปอ้างอิงเชิงสถิติ แต่การมีผู้ให้ข้อมูลเพียง 40 คน อาจทำให้ความหลากหลายของประสบการณ์และมุมมองไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยเฉพาะในบริบทที่มีประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรมหลากหลายในจังหวัดอุทัยธานี

2. ความเฉพาะเจาะจงของพื้นที่ ผลการวิจัยสะท้อนบริบทเฉพาะของจังหวัดอุทัยธานีที่มีอัตลักษณ์ประเพณีโดดเด่น เช่น ประเพณีตักบาตรเทโว ความสงบเรียบง่ายและการเป็นเมืองพระชนกจักรี ซึ่งอาจไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยตรงกับจังหวัดอื่นๆ ที่มีบริบททางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

6. ผลการวิจัย

6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี ดังตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีของจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 1

ผลวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีของจังหวัดอุทัยธานี

ผลการวิจัยอัตลักษณ์ประเพณี: ด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness)	
ผลการวิจัย	พบว่าอัตลักษณ์ประเพณีของจังหวัดอุทัยธานีมีความโดดเด่นด้านการรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิม ความสงบเรียบง่ายและประเพณีต่อกันมาแต่โบราณที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีการร่วมมือของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยว แต่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการสร้างคุณค่าและความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและการจัดการประเพณีที่คำนึงถึงความเป็นลักษณะเฉพาะสามารถเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของจังหวัดอุทัยธานีในฐานะเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยไม่ทำลายแก่นสารทางวัฒนธรรมดั้งเดิม
ผลการวิจัยอัตลักษณ์ประเพณี: ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Continuity)	
ผลการวิจัย	พบว่าการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของประเพณีจังหวัดอุทัยธานีเน้นการสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีและการร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีเพื่อให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยการใช้เทคโนโลยีและสื่อประชาสัมพันธ์ช่วยให้ประเพณีได้รับการเผยแพร่และสนับสนุนมากขึ้น
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าความต่อเนื่องของประเพณีไม่ใช่การคงอยู่แบบหยุดนิ่ง แต่เป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัยได้โดยไม่สูญเสียแก่นอัตลักษณ์ ผลการศึกษาจึงช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการจัดการมรดกวัฒนธรรมในมิติ “ความต่อเนื่องเชิงปรับตัว” ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
ผลการวิจัยอัตลักษณ์ประเพณี: ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)	
ผลการวิจัย	พบว่าความภาคภูมิใจในตนเองของประเพณีจังหวัดอุทัยธานีสะท้อนให้เห็นถึงการร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน การรักษาและสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่นและการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้ความสวยงามและน่าสนใจ ทั้งในแง่ของการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและการผสมผสานกับความร่วมมือเพื่อให้ประเพณีเหล่านี้ยังคงอยู่และสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นกลไกทางจิตสังคมที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนมีบทบาทเชิงรุกในการจัดการประเพณี ซึ่งช่วยให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมิได้สร้างเพียงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยยกระดับคุณค่าทางสังคมและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุทัยธานีให้ยั่งยืนในระยะยาว
ผลการวิจัยอัตลักษณ์ประเพณี: ด้านความสามารถส่วนตน (Self-efficacy)	
ผลการวิจัย	พบว่าความสามารถส่วนตัวของประเพณีจังหวัดอุทัยธานีเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและดึงดูดผู้คนให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการสร้างโอกาสให้ชุมชนและเยาวชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการประเพณีสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและพึ่งพาตนเองได้ ผลการศึกษาจึงช่วยสนับสนุนแนวคิดการเสริมพลังอำนาจชุมชน (Community Empowerment) ในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการชี้นำ และด้านการควบคุมในการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของจังหวัดอุทัยธานี

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ด้านการวางแผน (Planning)	
ผลการวิจัย	พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการจัดงานประเพณีจังหวัดอุทัยธานีแสดงถึงการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในทุกขั้นตอน ทั้งการประชาสัมพันธ์ การประชุมวางแผน การแบ่งบทบาทหน้าที่และการประเมินผลร่วมกัน ในด้านการจัดสรรงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าและแนวทางการบริหารจัดการ ส่วนความเห็นแตกต่างภาครัฐเน้นการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนให้ความสำคัญกับนวัตกรรม วิธีการสืบสานและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงปฏิบัติการ
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าการวางแผนแบบมีส่วนร่วมช่วยลดช่องว่างระหว่างนโยบายระดับบนกับการปฏิบัติในระดับพื้นที่และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกระบวนการจัดการประเพณี ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ด้านการจัดการ (Organizing)	
ผลการวิจัย	พบว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในทุกขั้นตอน โดยภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม การต้อนรับนักท่องเที่ยวและการร่วมแก้ไขปัญหาหน้างาน ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการประสานงาน การมอบหมายหน้าที่และการประเมินผลเพื่อพัฒนาในปีต่อไป ส่วนความเห็นแตกต่างปรากฏในมิติการปฏิบัติ โดยภาครัฐมุ่งเน้นการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการประสานงานหลังวางแผน ส่วนภาคเอกชนเน้นประสิทธิภาพการดำเนินงาน ขณะที่ภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการวางแผนร่วมตั้งแต่ต้น การเก็บข้อมูลย้อนกลับ การเชิญชวนชุมชนเข้าร่วมและการบริหารจัดการประเพณีในระดับหมู่บ้านอย่างใกล้ชิด
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าการจัดการประเพณีที่มีประสิทธิภาพไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เกิดจากการแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ด้านการชี้นำ (Directing)	
ผลการวิจัย	พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการชี้นำในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุทัยธานีมีจุดร่วมที่สำคัญ คือ ทุกภาคส่วนยอมรับบทบาทของผู้นำทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการกำหนดทิศทางผ่านการประชุมร่วมกันเพื่อยกระดับมาตรฐานงานและสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่วนความแตกต่างเชิงบทบาท คือ ภาครัฐเน้นการอำนวยความสะดวกและประสานงานในระดับองค์กร ส่วนภาคเอกชนโดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว ขณะที่ภาคประชาชนเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมและกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนและการสร้างรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกลับคืนสู่ท้องถิ่นโดยตรง
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำในบริบทการจัดการประเพณีเชิงวัฒนธรรมควรเป็นลักษณะการเกื้อหนุนกันระหว่างผู้นำเชิงนโยบายกับผู้นำเชิงพื้นที่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความร่วมมือและทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของจังหวัดอุทัยธานี

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ด้านการควบคุม (Controlling)	
ผลการวิจัย	พบว่าทุกภาคส่วนยอมรับกลไกการมีส่วนร่วมผ่านการเสนอความเห็น การแบ่งงานและการตรวจสอบร่วมกัน ทั้งนี้ในส่วนของความแตกต่างเชิงบทบาท ภาครัฐมีบทบาทควบคุมภาพรวมเพื่อให้สอดคล้องกับมติและนโยบาย ภาคเอกชนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาพร้อมกัน ส่วนภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการควบคุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เช่น การดูแลความปลอดภัย การเก็บข้อมูลประเมินผลโดยตรงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการบริหารทรัพยากรชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการจัดงาน
นัยสำคัญของผลการวิจัย	ชี้ให้เห็นว่าการควบคุมแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

7. อภิปรายผล

7.1 การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถส่วนตนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี พบอัตลักษณ์ประเพณีจังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

1. ด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness) เน้นไปที่การรักษาประเพณีดั้งเดิม ความสงบเรียบง่าย และการมีประเพณีตกทอดที่มามีความโดดเด่น การร่วมมือของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์สถานที่ (Place Identity Theory) ของทวิกเกอร์-รอสส์และอัสเซลล์ (Twigger-Ross & Uzzell, 1996) ที่มองว่าความเป็นลักษณะเฉพาะคือกลไกสำคัญของการสร้างตัวตนของคนในพื้นที่ ซึ่งถูกยืนยันในงานของริชาร์ดส์ (Richards, 2018) ความเป็นลักษณะเฉพาะเป็นหนึ่งในแกนกลางของการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประเพณีของท้องถิ่นมีคุณค่าและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว หยินและคณะ (Yin et al., 2023) พบว่าการสร้างความโดดเด่นของประเพณีสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประสบการณ์นักท่องเที่ยวได้ในขณะที่ซูกิน (Zukin, 2020) อธิบายว่าความโดดเด่นทางวัฒนธรรมถือเป็นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ที่แปลงเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้โดยไม่สูญเสียความหมายเชิงอัตลักษณ์ ดังนั้นผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีที่ว่าเอกลักษณ์เฉพาะของประเพณีจังหวัดอุทัยธานีสามารถเป็นฐานการสร้างแบรนด์วัฒนธรรม (Cultural Branding) เพื่อยกระดับภาพลักษณ์จังหวัดและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณค่าได้อย่างยั่งยืน

2. ด้านการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Continuity) เน้นการสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีและการร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีเพื่อให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยการใช้เทคโนโลยีและสื่อประชาสัมพันธ์ช่วยให้ประเพณีได้รับการเผยแพร่และสนับสนุนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2003) และบุรัคและคณะ (Burack et al., 2024) ว่าความต่อเนื่องของวัฒนธรรมเกิดจากการส่งต่อองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ ลันดอร์ฟและคณะ (Landorf et al., 2023) กล่าวว่าความต่อเนื่องในการปรับตัว (Adaptive Continuity) คือเงื่อนไขหลักในการคงอยู่ของมรดกในยุคสังคมเปลี่ยนแปลง ต้องปรับตัวโดยไม่สูญเสียแก่นความหมายการคงอยู่ของประเพณีจังหวัดอุทัยธานีที่ยังรักษารูปแบบเดิมและเปิดให้ภายนอกเข้ามาเรียนรู้ จึงถือเป็นตัวอย่างเชิงรูปธรรมของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมแบบพลวัต (Dynamic Heritage Management) ที่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษาในการวิจัยนี้

3. ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน การรักษาและสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่นและการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้มีความสวยงามและน่าสนใจ ทั้งในแง่ของการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและการผสมผสานกับความร่วมมือเพื่อให้ประเพณีเหล่านี้ยังคงอยู่และสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) ของทาจเฟลและคณะ (Tajfel et al., 2001) ที่อธิบายว่าการได้รับการยอมรับจากภายนอกช่วยยกระดับความนับถือตนเอง (Self esteem) ของกลุ่ม รวมถึงโซลาร์ดและคณะ (Soulard et al., 2024) ที่กล่าวว่าความภูมิใจในชุมชนเป็นปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวชนบท นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับพัทนาม (Putnam, 2000) ที่ระบุว่าทุนทางสังคม (Social Capital) หรือเครือข่ายความไว้วางใจภายในชุมชนจะยิ่งเพิ่มระดับความภาคภูมิใจของชุมชน (Community Pride) เมื่อชุมชนทำงานร่วมกันได้สำเร็จ ดังนั้นความภูมิใจจึงเป็นแรงจูงใจสำคัญให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี

4. ด้านความสามารถส่วนตัว (Self-efficacy) เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและดึงดูดผู้คนให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการสร้างโอกาสให้ชุมชนและเยาวชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy Theory) ของบันดูรา Bandura (1997) ที่เชื่อว่าความเชื่อว่าคุณสมบัติสามารถทำได้ได้ส่งผลต่อระดับของแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ยิ่งไปกว่านั้นงานของฮูและคณะ (Hu et al., 2022) เสนอว่าการมีความสามารถร่วมกันสูง (Collective Efficacy) ในชุมชนวัฒนธรรมจะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการประเพณีอย่างยั่งยืนผ่านกระบวนการการเสริมพลังอำนาจชุมชน (Community Empowerment) การฝึกอบรมและการสร้างตัวอย่างความสำเร็จ (Vicarious Experience) ยังช่วยเสริมพลังและสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนจังหวัดอุทัยธานีเห็นว่าตนสามารถร่วมขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้จริง รวมถึงความสามารถส่วนตนและความสามารถในการรวมกลุ่มเป็นทั้งตัวแปรเชิงจิตวิทยาและสังคมที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการสืบสานประเพณี การส่งเสริมทั้งสองมิติจะช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมและเชื่อมั่นในการจัดงานอย่างต่อเนื่องและดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบโครงการที่ผสมผสานการฝึกอบรม การสนับสนุนทางสังคมและการสร้างความสำเร็จเล็กๆ จะผสมทั้งความเชื่อมั่นส่วนบุคคลและศักยภาพการรวมกลุ่ม

7.2 การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการชี้นำ และด้านการควบคุมที่มีต่อการจัดการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

1. ด้านการวางแผน (Planning) พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการจัดงานประเพณีจังหวัดอุทัยธานี แสดงถึงการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในทุกขั้นตอน ทั้งการประชาสัมพันธ์ การประชุมวางแผน การแบ่งบทบาทหน้าที่และการประเมินผลร่วมกัน ซึ่งสะท้อนความเป็นระบบและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับโทซุน (Tosun, 2000) ที่กล่าวว่า การวางแผนที่มีความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ จะสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ (ownership) และความยั่งยืนของโครงการ ในขณะที่จามาลและเก็ตซ์ (Jamal & Getz, 1999) เสนอว่าการรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาในกระบวนการวางแผนทำให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกิดความสมดุลระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในระดับวางแผนของจังหวัดอุทัยธานี ยังตรงกับแนวคิดการวางแผนร่วมกัน (Collaborative Planning) ของฮีลีย์ (Healey, 2020) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ข้ามภาคส่วนและการใช้พื้นที่เสวนา (Collaborative Arena) เป็นศูนย์กลาง ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มนวัตกรรมเชิงพื้นที่อย่างไรก็ตาม มีความเห็นแตกต่างในด้านการจัดสรรงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า และแนวทางการบริหารจัดการ โดยภาครัฐมักปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องการความยืดหยุ่น ซึ่งให้เห็นว่าแม้ทุกภาคส่วนจะมีส่วนร่วมในการจัดการประเพณี แต่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนในด้านลำดับความสำคัญและเป้าหมาย โดยเฉพาะระหว่างการพัฒนาเชิงพาณิชย์ (commercialization) กับการอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรม (cultural preservation) สอดคล้องกับดังกีและจามาล (Dangi & Jamal, 2021) ที่ระบุว่าความไม่สมดุลระหว่างการตัดสินใจบนลงล่างกับล่างขึ้นบน (Bottom Up vs Top Down Participation) อาจจำกัดผลของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. ด้านการจัดการ (Organizing) พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการจัดการในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุทัยธานีมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในทุกขั้นตอน โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม การต้อนรับนักท่องเที่ยวและการร่วมแก้ไขปัญหานานาน ขณะที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการประสานงาน การมอบหมายหน้าที่และการประเมินผลเพื่อพัฒนาในปีต่อไป สอดคล้องกับอาเรฟ (Aref, 2022) ซึ่งพบว่าการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐกับชุมชนในกระบวนการจัดเทศกาล (Festival Committee Model) ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานและลดความขัดแย้งด้านบทบาท อย่างไรก็ตาม มีความเห็นแตกต่างในด้านการปฏิบัติ โดยภาครัฐมุ่งเน้นการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการประสานงานหลังวางแผน ภาคเอกชนเน้นประสิทธิภาพการดำเนินงาน ขณะที่ผู้นำท้องถิ่นและภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการวางแผนร่วมตั้งแต่ต้น การเก็บข้อมูลย้อนกลับ การเชิญชวนชุมชนเข้าร่วมและการบริหารจัดการประเพณีในระดับหมู่บ้านอย่างใกล้ชิด ซึ่งให้เห็นว่าแม้ว่าทุกภาคส่วนจะมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่ยังคงมีความแตกต่างของบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจระหว่างภาคส่วนต่างๆ จึงควรระมัดระวังในการตีความว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงหรือเป็นเพียงการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของคีโอห์ (Keough, 1998) ที่ระบุว่า การจัดการที่ให้ชุมชนร่วมตัดสินใจจะเพิ่มความโปร่งใสและลดต้นทุนการดำเนินงาน รวมถึงนโยปานะและทีโมธี (Nyaupane & Timothy, 2020) ซึ่งว่าการจัดการโดยชุมชน (Community Based Management) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่ตนพึงพา

3. ด้านการชี้แนะ (Directing) พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการชี้แนะในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุทัยธานี มีจุดร่วมที่สำคัญคือ ทุกภาคส่วนยอมรับบทบาทของผู้นำทั้งจากภาครัฐและชุมชนในการกำหนดทิศทางผ่าน การประชุมร่วมกันเพื่อยกระดับมาตรฐานงานและสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สอดคล้องกับแฟร์เบอร์และคณะ (Faerber et al., 2021) ซึ่งชี้ว่าผู้นำที่ให้แรงบันดาลใจและเปิดพื้นที่นวัตกรรม (Inspired Leadership) ทำให้เกิด ความร่วมมือและความผูกพันสูงในงานอนุรักษ์วัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างในเชิงบทบาท โดยภาครัฐเน้นการอำนวยความสะดวกและประสานงานในระดับองค์กร ส่วนภาคเอกชนเน้นด้านความคิด สร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว ขณะที่ผู้นำท้องถิ่นและภาคประชาชนเน้นการสร้างการเข้าใจและ กระตุ้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนและการสร้างรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกลับคืนสู่ท้องถิ่นโดยตรง สอดคล้องกับฮูและคณะ (Hu et al., 2022) ที่เสนอว่าการเสริมพลังชุมชน (Community Empowerment) จะเกิดขึ้นได้ เมื่อผู้นำท้องถิ่นสามารถประสานอำนาจรัฐกับความคิดริเริ่มของชุมชน ช่วยให้เกิดแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงมรดกอย่างยั่งยืน

4. ด้านการควบคุม (Controlling) พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการควบคุมในการจัดงานประเพณีจังหวัด อุทัยธานี ทุกภาคส่วนยอมรับกลไกการมีส่วนร่วมผ่านการเสนอความเห็น การแบ่งงานและการตรวจสอบร่วมกัน อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างในเชิงบทบาท โดยภาครัฐมีบทบาทควบคุมภาพรวมเพื่อให้สอดคล้องกับมติและ นโยบาย ภาคเอกชนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนผู้นำท้องถิ่นและภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการควบคุม เชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เช่น การดูแลความปลอดภัย การเก็บข้อมูลประเมินผลโดยตรงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการบริหารทรัพยากรชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการจัดงาน สอดคล้องกับแนวคิดการติดตามและประเมินผล แบบมีส่วนร่วม (Participatory Monitoring and Evaluation) (PM&E) ของเอสเทรลลาและกาเวนตา (Estrella & Gaventa, 2020) ที่เน้นการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มร่วมตรวจสอบผลลัพธ์และเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และมอสคาร์โด (Moscardo, 2022) ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตาม ประเมินเพิ่มความโปร่งใสและเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างภาคส่วนต่างๆ

8. ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานีอย่างยั่งยืน สามารถจำแนกตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5 ภาคส่วน ดังนี้

1. ภาครัฐ

1) หน่วยงานภาครัฐควรจัดการประเพณีที่มีการบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับ ภูมิภาค โดยกำหนดให้การอนุรักษ์อัตลักษณ์ประเพณีท้องถิ่นและการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องเป็นตัวชี้วัดหลัก ในการประเมินความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดควรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประเพณีจากผู้ชำนาญการสู่เยาวชน โดยผนวกเข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในพื้นที่และจัดอบรมพัฒนา Soft Skills และ Hard Skills ให้แก่ชุมชน เช่น การเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรม การบริการ การตลาดดิจิทัลและการจัดการงบประมาณ เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถส่วนตน

3) ภาครัฐควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับประเพณีและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจัดทำระบบ Smart Monitoring เพื่อติดตามผลกระทบต่อชุมชนแบบ Real-time รวมทั้งจัดทำโครงการบันทึกองค์ความรู้ เช่น วิดีโอ เสียง ข้อเขียน เพื่อเก็บรักษาไว้ในฐานข้อมูลที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้

2. ภาคเอกชน

1) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวควรออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประเพณีท้องถิ่น เช่น แพ็กเกจท่องเที่ยวร่วมงานตักบาตรเทโว พร้อมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนริมแม่น้ำสะแกกรัง การพัฒนาสินค้าที่ระลึกที่เชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ประเพณีและการจัดกิจกรรมเชิงมีส่วนร่วม เช่น เวิร์กช็อปทำของที่ระลึก การทำอาหารพื้นบ้าน

2) ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึกและผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างบูรณาการและสร้างกลไกแบ่งรายได้ที่เป็นธรรมให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียม

3. ภาคประชาชน

1) ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและองค์กรชุมชนควรจัดตั้งคณะกรรมการจัดการประเพณีที่มีตัวแทนจากทุกกลุ่ม ได้แก่ เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ประกอบการ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการ การชี้แนะ และการควบคุม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความสามารถรวมกลุ่ม

2) ชุมชนควรจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูคุณภูมิปัญญา ผู้สืบทอดพิธีกรรมและผู้มีคุณูปการต่อการอนุรักษ์ประเพณี เช่น การมอบรางวัล การจัดนิทรรศการเล่าเรื่องชีวิตและผลงาน เพื่อสร้างแบบอย่างและเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองของสมาชิกชุมชน

3) ชุมชนควรจัดกิจกรรมเชิงมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน เช่น ค่ายเยาวชนเรียนรู้ประเพณี เวิร์กช็อปเชิงสร้างสรรค์ การประกวด เพื่อเชื่อมโยงประเพณีกับชีวิตประจำวันของเยาวชนและสร้างการเรียนรู้แบบ Learning by Doing รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนใช้สื่อดิจิทัลร่วมสร้างเนื้อหาเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีในรูปแบบที่ทันสมัย

4. ภาควิชาการ

1) สถาบันการศึกษา นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและนักวิชาการด้านวัฒนธรรมควรดำเนินการวิจัยเชิงลึกเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเพณี รวมทั้งศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน

2) มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Tourism) รวมทั้งจัดอบรมระยะสั้นให้กับบุคลากรในพื้นที่ เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5. ภาคประชาสังคม

1) องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิและกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนต่างๆ ในจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์และสนับสนุนการพัฒนา

2) ภาคประชาสังคมควรจัดกิจกรรมรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของการเคารพและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การเป็นนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาและพัฒนากิจการประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสมบูรณ์และต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการวิจัยครั้งต่อไปว่าควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อความสมบูรณ์ของอัตลักษณ์ประเพณี คุณภาพชีวิตของชุมชนและสภาพแวดล้อม โดยเก็บข้อมูลติดตามเป็นระยะเวลา 5-10 ปี เพื่อประเมินความยั่งยืนของรูปแบบการจัดการ

รายการอ้างอิง

- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2567, 23 ตุลาคม). เปิดรายชื่อที่เที่ยวในไทยติดท็อป 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนระดับโลก 2024.
<https://www.bangkokbiznews.com/environment/1150066>
- นพรัตน์ ทรงสายชลชัย. (2563). การพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2568). หลากมิติในการจำแนกประเภทการวิจัย: มุมมองเชิงวิชาการ.
วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 1-50.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี. (2562). องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม.
https://uthaithani.m-culture.go.th/th/db_39_uthaithani_32
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2563-2565.
https://www.nso.go.th/nsoweb/downloadFile/stat_main_nso/FfXY/file_th
- Aref, F. (2022). Community leaders' participatory role in festival management.
Journal of Tourism and Cultural Change, 20(6), 589-607.
<https://doi.org/10.1080/14766825.2021.1910136>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Burack, J. A., Bombay, A., & Kirmayer, L. J. (2024). Cultural continuity, identity, and resilience among indigenous youth: Honoring the legacies of Michael Chandler and Christopher Lalonde.
Transcultural Psychiatry, 61(3), 301-312.
- Dangi, T. B., & Jamal, T. (2021). An integrated approach to sustainable community-based tourism.
Sustainability, 13(2), 812-827. <https://doi.org/10.3390/su13020812>
- Estrella, M., & Gaventa, J. (2020). *Who counts reality? Participatory monitoring and evaluation in development projects*. <https://doi.org/10.4324/9781849772728>
- Faerber, L. S., Hofmann, J., Ahrholdt, D., & Schnittka, O. (2021). When are visitors actually satisfied at visitor attractions? What we know from more than 30 years of research. *Tourism Management*, 84, 1-26. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.104284>
- Healey, P. (2020). *Collaborative planning: Shaping places in fragmented societies*. Bloomsbury Publishing.
- Hu, B., He, F., & Hu, L. (2022). Community empowerment under powerful government: A sustainable tourism development path for cultural heritage sites. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-14.

- Jamal, T. B., & Getz, D. (1999). Community roundtables for tourism-related conflicts: The dialectics of consensus and process structures. *Journal of Sustainable Tourism*, 7(3-4), 290-313.
<https://doi.org/10.1080/09669589908667341>
- Keough, N. (1998). Participatory development principles and practice: Reflections of a western development worker. *Community Development Journal*, 33(3), 187-196.
- Landorf, H., Doscher, S., & Hardrick, J. (2023). *Making global learning universal: Promoting inclusion and success for all students*. Taylor & Francis.
- Moscardo, G. (2022). Stakeholder engagement and accountability in tourism destination management. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(7), 1568-1586.
<https://doi.org/10.1080/09669582.2022.2033571>
- Nyaupane, G. P., & Timothy, D. J. (2020). Community-based tourism as a sustainable heritage management approach. *Journal of Heritage Tourism*, 15(5), 473-489.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.03.005>
- Soulard, J., Park, J., & Zou, S. (2024). Pride in transformation: A rural tourism stakeholder view. *Journal of Travel Research*, 63(1), 80-99.
- Tajfel, H., Turner, J., Austin, W. G., & Worchel, S. (2001). An integrative theory of intergroup conflict. In M. A. Hogg & D. Abrams (Eds.), *Intergroup relations: Essential readings* (pp. 94-109). Psychology Press.
- Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management*, 21(6), 613-633.
- Twigger-Ross, C. L., & Uzzell, D. L. (1996). Place and identity processes. *Journal of Environmental Psychology*, 16(3), 205-220. <https://doi.org/10.1006/jevp.1996.0017>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. UNESCO. <https://ich.unesco.org/en/convention>
- Yin, J., Ji, Y., & Ni, Y. (2023). How does cultural confidence awaken community citizenship behaviors? The moderating effect of cultural involvement. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 55, 425-434.
<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2023.03.015>
- Zukin, S. (2020). *Cultural capital and place branding*. Routledge.